

Innehåll

Förord	1
Författarnas förord	2

I Miljöledning

Miljörevision i ett större perspektiv	6
Från lagstiftningstryck utifrån till målstyrning inifrån	6
Systematiskt miljöarbete	6
Trender på miljöområdet	9
Miljöledningssystem och miljörevision är ledningsinstrument	9

Miljörevision – ett område under snabb tillväxt	11
Revisorn var ursprungligen ”en lyssnare”	11
Miljörevisionens historia börjar i USA	11
En offentlig utredning startade den svenska debatten	11
Det internationella näringslivet tar initiativ	12
Politiskt inspel från EG	12
Frågan lyfts upp på internationell nivå	13
Inspiration från flera håll	14

Internationella miljöledningsstandarder	15
ISO svarar för internationell standardisering	15
Standarder för miljöarbete	15
Utvecklingen av ISO14000 pågår	19
Fler ISO-standarder på miljöområdet kommer	19
Endast originalen ger anseende och tilltro	20
Andra standarder och initiativ	20

Miljöledningssystemet i korthet	23
Miljöledning	23
ISO 14 001	23

II Revision och revisorer

Revision	29
Revisionsbegreppet	29
Metodik	30
Olika former av revision	31
Intern miljörevision	31
Några andra exempel på revision	36
Kvalitetssäkring av revisionsförfarandet	40
Revisorer	45
Revisorns kompetens	45
Kraven i ISO 19011	45
Personcertifiering av miljörevisorer	47
Interna miljörevisorer	48
Etiska regler för miljörevisorer	48

III Miljörevision – från planering till färdig rapport

En översikt av hur man lägger upp miljörevisionen	53
Aktiviteter före, under och efter revisionen	53
Revisionsförberedelser och planering	54
Aktiviteter på plats	58
Efter miljörevisionen	62

Intervjuer	63
Som man frågar får man svar	63
Förberedelser	63
Att genomföra intervjuerna	66
Checklista för frågor till olika befattningshavare	70

Granskning av anläggningen	76
Tunnor är alltid intressanta	76
Strategier för granskning på plats	76
Förberedelser inför granskningen av anläggningen	79
Checklista – Ut i verkligheten	81

Revision av miljöledningssystemet	92
Kraven i ISO 14001 är enkla men kan vara svåra att tolka	92
Plan-Do-Check-Act	92
Revisionen följer miljöledningssystemet	93
Vägledning för granskning av organisationens miljöledningssystem	93

Systemgränser och samspel med andra system	94	Revision av arbetsmiljön	166
Visioner och ambitioner på miljöområdet	96	Arbetsmiljön är en del av företagets verksamhet	166
Organisationens viktigaste miljöfrågor	97	Risker i arbetsmiljön	166
Lagar och andra krav anger lägsta nivån	101	Arbetsmiljölagstiftningen	167
Miljöstyrning är grundidén	104	Roller och ansvarsfördelning på arbetsplatsen	168
Från mål till handling	106	Systematiskt arbetsmiljöarbete	168
Roller, ansvar och befogenheter	107	Ledningssystem för hälsa och säkerhet	169
Kunskaper och erfarenheter	110	Checklista för risker i arbetsmiljön	171
Att vara tillräckligt välinformerad	112	Revision av leverantörer	74
Att dokumentera miljöledningssystemet	114	Indirekt miljöaspekt	74
Ordning och reda bland dokumenten	116	Checklista för revision av leverantörer	75
Skriftliga instruktioner användbara hjälpmedel	117		
Att hantera olyckor och förhindra att de upprepas	120		
Miljöprestanda	123		
Att lära av misstag	126		
Det här blev gjort	128		
Revision	130		
Ständiga förbättringar	133		
Revisorn bör uppträda professionellt i alla situationer	135		
Revisionsrapporten	138		
Objektivitet med subjektiva inslag	138		
Krav på rapporteringen	138		
Bakgrundsmaterial för rapporten	139		
Avvikelser	140		
Att kommunicera iakttagelserna	142		
Fullständig revisionsrapport	143		
Checklista för innehållet i en revisionsrapport	144		

V Övrigt

Definitioner och ordförklaringar	79
Miljöledning och standarder	79
Miljö, hälsa och säkerhet	82
Referenser	88
Register	90

IV Revisioner med speciell inriktning

Miljöundersökning vid affärsöverlåtelser	147
“Due diligence” är en analys av risker inför en transaktion	147
Miljöriskerna skall identifieras och kvantifieras	147
ISO 14015	148
Revisionen är en stegvis process	149
“Due diligence” revision påminner om traditionell miljörevision	151
Aktiviteter på plats	153
Checklista för en “due diligence” revision.	155
Bedömning av konsekvenserna för köparen	164
Nästa steg kan bli markundersökningar	165